Eduskunnan ympäristövaliokunnalle

Kirjallinen lausunto koskien hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen ennalta ehkäisemisestä ja korvaamisesta HE 154/2021 vp.

Kalatalouden Keskusliitto huomauttaa ehdotuksesta puuttuvan kokonaan kaupalliselle kalastukselle aiheutuvat vahingot. Rauhoitetuista lajeista erityisesti merimetso aiheuttaa laajoja taloudellisia vahinkoja kalastuselinkeinolle. Kalatalouden Keskusliiton käsityksen mukaan olisi perusteltua, että kaupalliselle kalastukselle aiheutuvien vahinkojen korvaussäätely sisällytettäisiin lakiin ottaen erityisesti huomioon Sanna Marinin hallitusohjelma ja valtioneuvoston periaatepäätöksellä 8.7.2021 hyväksymän kotimaisen kalan edistämisohjelman, jonka tavoitteina ja toimenpiteinä mainitaan nimenomaisesti kaupallisen kalastuksen lisääminen ja tukeminen sekä ratkaisujen kehittäminen eläinten aiheuttamiin vahinkoihin kaupalliselle kalastukselle.

Nykyinen sääntely hylje- ja merimetsovahingoista ei ole tyydyttävä. Korvausjärjestelmä, joka perustuu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen N:o 508/2014 (EMKR), on rakennettu tavalla, jonka perusteella korvaus ei ole yhteydessä hakijalle aiheutuneeseen tosiasialliseen vahinkoon. Korvaus lasketaan hakijan liikevaihtoon perustuen. Yhteys vahinkoon on siten käänteinen - mitä enemmän merimetsojen aiheuttama taloudellinen vahinko vähentää elinkeinonharjoittajan tulosta, sitä pienempi korvaus. Korvauksen hakuoikeutta on lisäksi rajattu toimijan liikevaihtoon, jonka on oltava yli 10.000,00 euroa vuodessa. Lisäksi alle 1.000,00 euron korvauksia ei makseta. Merimetsojen aiheuttamien vahinkojen korvausjärjestelmän siirtäminen nykyisestä oikeuskäsitystä vastaamattomasta säätelystä ehdotettavan lain piiriin paitsi antaisi kaupallisille kalastajille mahdollisuuden oikeudenmukaiseen korvaukseen, myös säästäisi viranomaisten työtä, kun vahingonkorvausjärjestelmää saataisiin yhtenäistettyä.

Merimetsojen aiheuttamia kalastusvahinkoja olisi johdonmukaista käsitellä ehdotetussa laissa samalla tavalla kuin ehdotettavassa laissa on käsitelty kalasääsken kalaviljelylaitoksille aiheuttamia vahinkoja, tai maakotkaa suhteessa porotalouteen. Korvaus maksettaisiin siten merimetsojenkin tapauksessa suhteessa pesintöjen määrään ja perustuisi siihen laskennalliseen kalamäärään, jota linnut kuluttavat tietyn säteen sisällä pesimiskoloniasta. Merimetsojen kalankulutuksesta on runsaasti tutkimustietoa, ja merimetsokolonioiden sijainnit tiedetään suurella tarkkuudella Suomen ympäristökeskuksen tuottamien laskentojen kautta.

Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman yksi tavoitteista on ”lisätä kotimaisen kalan tarjontaa ja osuutta kulutuksesta kestävästi laatimalla kotimaisen kalan edistämisohjelma”. Valtioneuvosto teki asiassa periaatepäätöksen ja hyväksyi kotimaisen kalan edistämisohjelman 8.7.2021. Hyväksytyn kotimaisen kalan edistämisohjelman mukaan tavoitteeseen pääseminen vaatii muun muassa kaupallisen kalastuksen osalta sitä, että ”kehitetään ratkaisuja vahinkoja aiheuttavien eläinten aiheuttamiin ongelmiin”. Nyt ehdotetussa laissa tulisi edistämisohjelman mukaisesti säätää kaupalliselle kalastukselle aiheutuvista eläinten aiheuttamista vahingoista.

Kotimaisen kalan edistämisohjelman mukaan tavoitteena on lisäksi nostaa sisävesiammattikalastajien määrää 306 kappaleesta (2019) 350 kappaleeseen vuoteen 2035 mennessä (s. 18). Todettakoon, että sisävesiammattikalastajien määrä vuonna 2018–2019 ei kasvanut, vaan väheni 12 kappaleella (Tilastokeskus). Edistämisohjelman mukaan tavoitteena on ”tukea sukupolvenvaihdoksia ja uusien yrittäjien tuloa alalle” (s. 11). Tavoitteiden saavuttaminen vaatii, että ammattikalastus on houkutteleva, kannattava ja kestävä elinkeino tulevaisuudessa. Kaupallisen kalastuksen houkuttelevuus ammattina etenkin nuoremman sukupolven silmissä on laskenut. Suuri osa kaupallisista kalastajista on vanhempaa ikäpolvea ja kaupallisten kalastajien eläköityessä nuoria ei ole tulossa tilalle siinä määrin, että kaupallisen kalastajien määrät kasvaisivat. Kaupallisen kalastuksen houkuttelevuuden tukemiseksi elinkeinona ja ammattina olisi perusteltua, että ehdotetussa laissa säädetään eläinten aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta kaupalliselle kalastukselle.

Kalatalouden Keskusliitto esittää seuraavia muutoksia ehdotettuun lakiin:

1 luku Yleiset säännökset

Yllä mainittuun perustuen ehdotamme lakiluonnoksen 2 §:n 1 momentin 4 kohtaan seuraavanlaisen lisäyksen: ”…kalatalouden tukemiseen sääksen ***ja merimetson*** pesinnän perusteella.”

5 luku Maakotkan ja kalasääsken pesintään perustuvat tuet

Ehdotamme 5 luvun otsikkoa muutettavan muotoon: ”*Maakotkan, sääksen* ***ja merimetson*** *pesintään perustuvat tuet*”.

Lukuun on tarpeen lisätä säännökset merimetsojen kalastukselle aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta.

Lisättävät säännökset voisivat kuulua esimerkiksi seuraavasti:

”27 § Merimetson pesintään perustuva kalataloustuki ja tuen saaja

Kalataloudelle voidaan myöntää tukea merimetson rannikkokalastuksen saaliille aiheuttamien vahinkojen perusteella.

Kalataloustukea voidaan maksaa kaupalliseksi kalastajaksi rekisteröidylle luonnolliselle henkilölle tai oikeushenkilölle.”

28 § (lisäys, uusi 4. momentti) Kalataloustuen perusteet

”… ***Kalataloustukea voidaan myös myöntää merimetson ravinnokseen käyttämien kalastettavan kantaan kuuluvien kalojen laskennallisen arvon mukaan. Kalataloustuki lasketaan merimetsokolonian koon perusteella ottaen huomioon kolonian etäisyys kaupallisen kalastuksen rekisteriin kuuluvan toimijan verkko- tai rysäpaikkaan****…”*

Espoossa 15. päivänä lokakuuta 2021

Elias Rauhala
Lakimies